

BILTEN

DRUŠTVO SLOVENCEV „SAVA“ V BEOGRADU
DRUŠTVO SLOVENACA „SAVA“ U BEOGRADU

Letnik 1, številka 1

Beograd, december-januar 2002/2003.

Ob prvi številki Biltena

Spoštovani!

Ob izidu prve številke Biltena Društva Sava, se veselim priložnosti, da vas v imenu predsedstva Društva ter vsekar v svojem lastnem imenu ogovorim z nekaj uvodnih besed.

V srcih skupine Slovencev, ki živijo v Beogradu, je že dolgo tlela misel o ustvarjanju skupnosti s ciljem ohranjanja jezika, kulture ter navad dežele iz katere potekamo. Do konkretne realizacije je prišlo leta 2001, na Karaburmi, kjer je ustanovljen inercialni odbor ter organizirano prvo srečanje. Sledila je ustanovitvena skupščina, zadnjega dne meseca julija, pa je Društvo Sava tudi uradno registrirano. Šlo je za začetek, izpolnjen z veseljem in pozitivnimi čustvi.

V prvem letu dela, Društvo ni imelo svojih prostorov. Dobivali smo se v brezplačno odstopljenih prostorih v ulici Internacionalnih brigada 70. Gre za izredno prijeten in topel kotiček, kamor se še zdaj radi vrnemo in kjer še vedno organiziramo večja srečanja. Junija letos smo najeli prostor v katerem je sedaj sedež Društva. Višegradska 23 je kraj, kjer se Slovenci, člani Društva Sava zbiramo, se pogovarjamo in načrtujemo nadaljnje delo. Petkova srečanja med 18 in 20 uro so že tradicionalna. Le-ta so pomembna gonilna moč Društva. V veliki meri so ravno ta srečanja podprla naraščanje števila članov. Od dvajset ljudi, ki so v okviru iniciativnega odbora ter ustanoviteljne skupščine začeli z delom Društva, je članstvo naraslo do okoli

500 in se veča iz dneva v dan.

Izid prve številke Biltena je predvsem trenutek katerega se je treba veseliti. Istočasno gre za priliko, ob kateri je treba opozoriti na vse težave, ki spremljajo delo Društva in ki se lahko enostavno poimenujejo kot pomanjkanje materialnih sredstev.

Društvo še vedno nima rednih finančnih virov, kar obenem pomeni, da je naš velik problem pridobivanje sredstev za najem prostorov. Poleg tega, Društvo nima opreme za delo (nimamo telefona, telefonske linije, faksa, računalnika, pohišstva), praktično ničesar, kar bi potrebovali za redne dejavnosti. V okviru Društva deluje tudi šola dopolnilnega pouka slovenščine, ki nima nikakršnih sredstev za delo (od najema učilnice do šolskega pribora).

Društvo je ustvarilo stike s pristojnimi ministrstvi v Republiki Sloveniji, Veleposlaništvom Republike Slovenije v Beogradu ter s predstavniki slovenskih podjetij. Pozitivni učinki tega sodelovanja so omogočili preživetje Društva, upamo pa, da bo v prihodnje sodelovanje bolj učinkovito. Lahko rečemo, da delo Društva predvsem temelji na entuziazmu in prostovoljnem angažiranju njegovih članov.

Kljub pomanjkanju pogojev za delo, je Društvo pripravilo proslavo številnih

Anica Sabo

praznikov (Prešernov dan, Martinovo, Miklavž itd.), organiziralo pa je tudi več srečanj, vedno z ustreznim kulturnim programom. V pripravi in realizaciji teh srečanj so sodelovali mnogi člani. Od najmlajših, ki so večinoma četrta generacija izseljencev, do najstarejših, vsi kažejo veliko zanimanja za vse dejavnosti v Društvu.

Beograjska zima mineva v znaku snega in košave, je pa lepo vedeti, da v njem obstaja kotiček, kjer se lahko zberemo in kakšno rečemo. Želja vseh nas je, da bi Društvo postalo zavetišče, v katerem bi se ljudje, s skupnim poreklom, jezikom in kulturo, lahko srečavali.

Vsem članom Društva Sava želim prijetne božične in novoletne praznike ter dobrodošlico v Društvu Slovencev v Beogradu.

Prisrčno,
vaša predsednica,

Anica Sabo

V tej številki:

Decembrska veselja	2
INTERVJU: Jože Hauptman	3
Projekti	4
ZDRAVJE: Virusi napadajo	8
Polka u Beogradu	8
Slovenec sem kjer koli sem	9
SLOVENSKE NARODNE JEDI: Potice	10
JEZIČKI KOTIČEK	11
MOJČKE IN KEKCI	11
SLOVENSKE LJUDSKE PESMI	12

DECEMBRSKA VESELJA

Decembrski mraz in sneg s seboj prineseta praznovanja. Za starše to pomeni malo več dela, otrokom urice pričakovanja in trepetanja, vsem pa veliko, veliko veselja.

Začne se s 6. decembrom, ko se vsi veselimo Miklavža. Ta prijazni bradati gospod v dolgi, svetli obleki, z visoko kapo in ukrivljeno palico v rokah, pride ponavadi zvečer, ko je že dodobra mrak. Najavijo ga zvončki. Miklavž ne pride sam. Pred njim stopajo angelčki. V rokah nosijo knjigo, v kateri je zapisano kdo je bil pridni, kdo pa ne povsem, kdo je ubogal starše in učitelje, kdo pa je iz šole bežal, ni pisal nalog in se ni ravno najlepše obnašal. Angelčki nosijo tudi košaro z darili za tiste pridne.

Za poredne pa se pojavijo parkeljni. To so strašna bitja, vsa v črnem, kukajo skozi razpoke v kapucah, z glave jim štrlijo rogovi. Žvenketajo z grozljivimi verigami. Pred poredne skočijo tudi iz kakega grma ob poti, izza hišnega vogala ali od koder koli. Le prikažejo se in grdo renčijo, kričijo – skratka – strašijo! Pa še z verigami žvenketajo. Tako so grozni, da si poredneži hitro obljubijo, da bodo naslednje leto kar se da pridni in ubogljivi.

Ob vrhuncu napetosti se za angelni prikaže sam Miklavž. Nekje za njim skačejo parkeljni, toda zdaj je že lažje, Miklavž že ve, da nismo čisto po-

redni, da smo včasih tudi pridni in nas pohvali. Iz debele knjige prebere, kaj smo dobrega in kaj slabega storili. Obdari nas z jabolki, pomarančami, piškoti, čokoladicami in podobnimi dobrotami. V zahvalo mu kaj zapojemo ali zrecitiramo. Na ta večer tudi tremo orehe ali lešnike, grizljamo krljce in drugo suho sadje. Lepo nam je in toplo.

Približno tri tedne za Miklavžem nas obišče Božiček. Spet premišljujemo o tem, kako smo se obnašali v preteklem letu in spet sebi in drugim obljubljamo, da bomo pridni. Že 24. decembra zvečer se zberemo v topli izbi ob skledi orehov in suhega sadja. poslušamo pripovedi starejših in skozi okno zremo v sneg. Na mizi vsekakor mora biti poseben, božični kruh. Sredi pripovedovanja, nekdo od starejših na skrivaj odide iz sobe in potem vanjo strese poln pehar orehov. Tek za njimi in tekmovanje, kdo jih bo več zbral, otroke razbudi.

Pozno v noč se odpravimo k ponočnici. V cerkvi so pripravljene jaslice, ki predstavljajo dogodke ob Kristusovem rojstvu. Pojemo božične pesmi, ki so med najlepšimi in najčustvenejšimi. Celo noč gori luč, kar posebno v hribovitih krajih ima poseben estetski učinek. Pravijo, da ta večer na vsakem hišnem vogalu stoji angel.

Prihod in odhod iz cerkve

spremljajo številna verovanja in običaji. Običajno se pojavijo tudi koledniki, ki prinašajo v hišo blagoslov za novo letino, zdravje in srečo ljudem in živini. Koledniki sprejemajo za svoja voščila darove. Koledniki znajo tudi nazorno uprizoriti božične dogodke v preprosti dramski obliki, s petjem, ali deklamiranjem.

V novejših časih je praznovanje božiča povezano tudi z darovanjem, ki ni več omejeno zgolj na orehe in suho sadje. Otroci se spet veselijo in nestrpno čakajo božično jutro, ko jih pričaka spet novi dar. Na božič si predvsem želimo miru. To je praznik dobre volje in dobrih želja.

Čisto na koncu decembra nas čaka še silvestrovanje. To je že povsem mednarodni, mirno lahko rečemo globalni praznik. Praznujemo ga bodisi doma, bodisi pri znancih, v nekem lokalu, ali pa kar na osrednjih mestnih trgih. Spet se obdarujemo, tokrat so daril deležni tudi starejši, kar je razlog za nakupovalno mrzlico. Ob novem letu nas obišče Dedek-Mraz, srečamo ga marsikje, pride že par dni prej s sanmi, oblečen v rdeče in belo. Pravijo, da gre za nadomestek Miklavža in Božička, da je barve njegove obleke financirala Coca-Cola, preveč jih je, da bi vanje dolgo verjeli, pa se vseeno veselimo obiska Dedka-Mraza in nestrpno čakamo, s čim nas bo razveselil.

Počakajmo ga pod smrekico, ki s svojim zelenjem vabi pomlad in s svojimi pisanimi okraski popestri dolge zimske dni.

Maja Đukanović

Društvo slovencev „Sava“ se prisrčno zahvaljuje vsem donatorjem in darovalcem na pomoči in podpori, ter obenem želi vesele božične praznike in srečno, zdravo in uspešno 2003 leto!

V okviru Biltena je ustanovljena tudi rubrika „Intervju“. V vsaki številki bomo intervjujali nekoga člana. To bodo osebnosti, ki so na različne načine vplivale na oblikovanje Društva, potem tisti, ki aktivno sodelujejo v njegovem delu, ali na katerikoli drug način pozitivno delujejo v interesu Društva.

V prvi številki Biltena se pogovarjamo z monsinjor Jožetom Hauptmanom. Prihaja iz Šmartnega pri Litiji. V Beograd je prišel leta 1987. Tu je preživel desetletje in pol, v družbeno-zgodovinsko in ekonomsko zelo zapletenih in težkih okoliščinah. Je eden iniciatorjev ustanovitve Društva in je veliko pomagal k njegovi ustanovitvi in obstoju. Naštevaje oblik in vrst pomoči bi zajelo neskončen seznam, ki bi ga le stežka naredili popolnega. Zato, namesto enostavnega in brezživljenskega naštevanja, dajmo besedo monsinjor Hauptmanu.

Pred letom in pol je utemeljeno Društvo Slovencev z imenom „Sava“, Vi ste bili med iniciatorji. Kako gledate na tisti trenutek s te časovne razdalje?

Ustanovitev Društva Sava lahko primerjam s pomladjo. Ko sneg počasi skopni izgleda, kot da bi vse življenje na zemlji zamrlo. Ko posije sonce, naenkrat vse ozeleni, zabrsti in poljane se odenejo v cvetje. Nekaj podobnega smo v zadnjih desetih letih tudi mi Slovenci doživeli v teh krajih. Ko se je domovina veselila samostojnosti, so mnogi od nas živeli z bridko bolečino v srcu, da niso mogli niti slišati svojih svojcev, kaj šele videti svoj rodni kraj. Posebno takrat, ko so se pre-

december/januar 2002/2003.

INTERVJU — Jože Hauptman

kinile vse veze med nekdanjimi republikami, je bilo čutiti, kakor da je domovina pozabila, da ima tudi tukaj svoje sinove. Po drugi strani pa je v srcu mnogih gorela želja in hrepenenje, da se med seboj vse bolj povežemo in da vsaj malo tistega, kar bi lahko doživljali v svoji domovini doživimo tukaj. Okoliščine v katerih smo živeli niso bile primerne, da bi se tudi formalno organizirali in povežemo. Takoj, ko se je ozračje „otoplilo“ je prišlo tudi do formalnega oblikovanja Društva.

Eno leto ste, z veliko ljubezni in pozornosti, in ne nazadnje, naj poudarim brez kakršne koli materialne naknade, dajali zavetje članom Društva in omogočili njihovo delo. Na ta način ste, pravzaprav, bili priča in aktivni udeležene mnogih nevspešnosti, povezanih s prvimi koraki. Kako cenite to obdobje dela Društva?

Razumljivo je, da vse kar se rodi teži k razvoju in zrelosti. Vsi, ki smo sodelovali pri oblikovanju Društva, smo se zavedali da je ustanoviti Društvo šele prvi korak tistega, kar so mnogi želeli in pričakovali. Zato mi je bilo samo po sebi razumljivo, da po svojih močeh storim vse, da bi ta „novorojenček“ čim prej shodil in postal samostojen. Nikoli nisem imel občutka, da delam „za nekoga“, pač pa za nas same. Bil sem vesel in zadovoljen, ker so mnogi mimo vsakega pričakovanja, že v začetku pokazali dobro voljo in so neverjetno veliko naredili za Društvo. Vem da bi bilo primerno, da bi spomnil marsikaterega člana, ali tokrat bi rad omenil požrtvovalnost predsednice Anice in sodelavcev: Tome, Vlade, Jožice, Ivana.

Veliko ste pomagali, da pred približno pol leta, najdemo

Jože Hauptman

ustrezne prostore, v katerih Društvo sedaj deluje in kjer se udejanja tudi šola jezika, kar nedvomno kaže, da aktivno spremljate delo Društva. Kako gledate na sedanji trenutek obstoja Društva, posebno pa na dejstvo, da je od dvajset oseb, ki so se prvič zbrale, članstvo narastlo na petsto?

Iz zgodovine vemo, kako velik dogodek je za narod, ko ustanovi prvo šolo v svojem jeziku. V tem duhu gledam tudi na začetek poučevanja slovenskega jezika. Vsi vemo, da v šoli ni vprašanje samo abecede in poštevanke, pač pa da s šolo in vsem kar je z njo povezano, odkrivamo čudovit svet kulture lastne domovine. Mimo vseh pričakovanj je bil odziv. Prijetno je videti s kakšnim veseljem in navdušenjem tudi najmlajši, kljub veliki oddaljenosti prihajajo na svoje šolske ure. Veliko zaslug za to radost ima prof. Maja, ki jih kakor mama, vedno znova sprejema in navdušuje. Imam občutek, da želijo nadomestiti kar smo v zadnjih desetih letih zaradi znanih okoliščin bili prikrajšani.

Ali je, po Vašem mnenju, Društvo dobro usmerilo svoje delo in na ustrezen način trasilalo njegov razvoj?

Pregovor pravi, da se drevo

pozna po sadovih. Zmanjkalo bi prostora, če bi hotel naštetati vsa prijetna srečanja ob raznih priložnostih. Lepo je videti, ko vsak od članov da svoj delež, da bi srečanje bilo prijetno in koristno. Eni poskrbijo za pravo razpoloženje, drugi za okrepcilo, tretji za razvedrilo. Še posebej bi se rad spomnil mladine in najmlajših, s kakšnim navdušenjem nastopajo ter recitirajo in pojejo pesmi slovenskih literarnih del.

Pozorno poslušanje in navdušeno ploskanje potrjuje kako uživamo ob lepi besedi in pristržno zapeti pesmi. Tako počasi nekateri oživljamo spomine na lepo preteklost v domovini, drugi pa doživljajo lepoto in domačnost slovenske domovine.

Kaj bi, kot osebnost ki je od prvega trenutka aktivno prisotna v delu Društva Sava, sporočili njegovim članom in vodstvu?

Najprej bi rad poudaril da se skupaj z vsemi veselim uspehov dosedanjega truda in dela, ki ga ni bilo tako malo. Mislim da se vsi zavedamo, da se velike stvari lahko zgradijo samo s sodelovanjem vseh. Želim si samo, da bi še naprej vsi člani s takšnim veseljem in elanom sodelovali pri skupnem oblikovanju Društva. Vodstvu, ki običajno nosi veliko težo in odgovornost za vse, pa bi opogumil, da se tudi takrat, ko naleti na težave in ovire, ne ustraši, pač pa gre pogumno naprej v duhu izkušnje kmeta, ki pravi: „Če sejem pšenico, bom tudi pšenico žel“. Dosedanji nepričakovani sadovi potrjujejo vaše nesebično delo in ljubezen do domovine in do vseh članov. Vidim, da po vaši zaslugi postajamo iz dneva vse bolj dana ena družina.

Anica Sabo

PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI

Društvo Slovencev „Sava“ v Beogradu je pred dobrim mesecem seznanjeno z javnim razpisom Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, v sestavi Ministrstva za zunanje zadeve RS, za zbiranje predlogov za sofinanciranje programov in projektov Slovencev v zamejstvu in po svetu, ter sodelovanja z njimi v letu 2003.

Namen tega razpisa je spodbujanje dejavnosti, ki omogočajo utrjevanje in ohranjanje narodne, jezikovne ter kulturne identitete med slovenskimi rojaki, ki živijo v tujini, njihovo medsebojno povezovanje, ter ohranjanje vezi s Slovenijo.

Na razpis se lahko prijavijo tako pravne kot fizične osebe (društva ter njihove zveze, organizacije, samostojni ustvarjalci, samostojni avtorji projektov itd.) iz Republike Slovenije in tujine.

Predmet javnega razpisa so predlogi programov in projektov, ki predstavljajo dosežke znotraj posameznih slovenskih skupnosti v zamejstvu in po svetu, ter hkrati zagotavljajo ohranjanje in krepitev slovenske identitete, predvsem jezikovne in kulturne.

Urad zbira predloge programov in projektov predvsem z naslednjih področij:

- ohranjanje slovenskega jezika,
- kulturne dejavnosti (tudi arhivske in knjižnične dejavnosti),
- mediji (internet/medmrežje/, časopis, radio, televizija, založništvo),
- športne dejavnosti ter
- spodbujanje gospodarskega delovanja RS s Slovenci v zamejstvu in po svetu.

Okvirna višina sredstev namenjena za programe in projekte avtohtonih slovenskih manjšin v sosednjih državah ter za sodelovanje z njimi za leto 2003 znaša 1.500.000.000,- SIT, za programe in projekte Slovencev po svetu znaša 90.000.000,- SIT, s tem da bo točna višina sredstev znana s sprejemom spremembe državnega proračuna za leto 2003.

Višino posameznega prispevka določi strokovna komisija glede na razpoložljiva proračunska sredstva in glede na kriterije oz. merila opredeljena v razpisu. Pri dodelitvi bodo seveda imeli prednost projekti, ki izpolnjujejo čim več prednostnih kriterijev in meril. Tako bodo prednostno obravnavani projekti, ki bodo pritegnili čim večji del slovenske skupnosti na posameznem območju, ali pa tisti, ki bodo namenjeni tudi občinstvu domicilne države in ki bodo pomenili tudi širšo promocijo slovenske kulture, jezika itd., kakor tudi projekti, ki so namenjeni mladim in ki omogočajo vključitev v slovenski kulturni prostor, in drugi.

Predsedstvo Društva „Sava“ je takoj po prejemu razpisnega materiala, poklicalo članstvo k prispevanju projektov, ter se pravočasno udeležilo javnega razpisa s štirimi projekti in predlogom za sofinanciranje redne dejavnosti društva v letu 2003. Poslane projekte objavljamo v celoti.

Medtem ko z nestrpnostjo pričakujemo izid tega razpisa, se dotaknimo nekaterih odprih vprašanj, ki se tukaj vsiljujejo. Financiranje redne dejavnosti društev, kot vemo, poteka v skladu s določbami 5. člena Ustave RS („Ur. l. RS“ št.33/1991) in Resolucije o odnosih s Slovenci po svetu („Ur. l. RS“ št.7/2002), z Resolucijo napovedanega posebnega zakona, ki bi to vprašanje celotno obravnaval pa še vedno ni. Finančna sredstva za te namene so po proračunu v pristojnosti Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu v sestavi Ministrstva za zunanje zadeve RS, delno pa tudi

Tatjana Kovačič, I sekretar Veleposlaništva RS, Vladimir Uršič in Anica Sabo

Ministrstva za šolstvo, znanost in šport in Ministrstva za kulturo. Priložnost je, da se ob potekanju javnega razpisa, pristojnim organom predlagajo še nekateri dopolnilni kriteriji oz. merila za dodelitev finančnih sredstev.

Predvsem bi bilo potrebno upoštevati precejšnje razlike glede ekonomskih okoliščin oz. višine ekonomskega štandarda med deželami v katerim slovenska društva delujejo, kar je splošno znano, kakor tudi materialno zmogljivost članstva slehernega društva.

Društvo „Sava“ ki sedaj šteje že okrog 500 članov, razpolaga z zelo skromnimi sredstvi za opravljanje redne dejavnosti, ki v nobenem primeru ne zadostujejo niti najnujnim potrebam. Kaj je treba več reči, kot, da je društvo brez rednih sredstev za najem prostorov in brez še tako nujne delovne opreme kot je telefon, telefonska linija, faks, računalnik, tiskalnik, mize, stoli in podobno. Šola dopolnilnega pouka slovenskega jezika, ki deluje pri Društvu „Sava“ celo nima sredstev za najem učilnice, niti za nabavo osnovnega šolskega pribora. Opravljanje redne dejavnosti društva se torej niti predstavljati ne bi dalo brez osebnih prispevkov in veliko prostovoljnega dela samih članov. Treba se je medtem zavedati zelo omejenih finančnih možnosti največjega dela našega članstva, upoštevajoč tudi splošne gospodarske razmere na tem območju. Povsod dobimo obljube, dejansko smo pa deležni preskrbnih finančne pomoči za opravljanje rednega dela. Pri tem Zvezno ministrstvo nacionalnih in etničnih skupnosti ZRJ finasira le projekte, na pa redne dejavnosti društev.

Omenjenih težav se seveda ne da reševati samo s projekti, temveč z nujno finančno pomočjo pri samem delovanju društev.

Upamo da bo napovedani zakon predvidel ustrezne rešitve.

Vladimir Uršič

PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI

Vljudno prosimo vse člane, ki niso priložili potrebne dokumentacije ali niso plačali članarine za leto 2002, da to storijo najpozneje do 15.2.2003.

PROJEKT: SLOVENSKI PRAZNIKI

V okviru svojega delovanja, Društvo Slovencev Sava iz Beograda, v prvi fazi svojega obstoja hoče predvsem seznaniti mlado generacijo (tretja ali celo četrta generacija izseljencev) s slovensko kulturno dediščino. Načrtujemo predstavitev osrednjih slovenskih kulturnih praznikov, skozi njih katere bi predstavili tudi najpomembnejše slovenske pisatelje, pesnike, glasbenike, slikarje ipd. Priprava in nastopanje na prireditvi, učenje pesmi, branje in izbiranje gradiva, bi pozitivno vplivali na izboljšanje rabe slovenskega jezika, pri posameznikih pa tudi za njegovo učenje, ter nadoknado znanj o slovenski kulturi, katera v šolanju v tujini niso bila poudarjena. Vsako prireditev spremlja kratka pisna predstavitev praznika.

MARTINOVANJE

Program vsebuje več različnih elementov, ki se med realizacijo strnejo v celoto:

1. Branje besedil katera predstavljajo:

- Zgodovinski kontekst uveljavljanja praznika
- Način praznovanja
- Smislu praznika v sedanosti
- Tolmačenje branih in petih pesmi

Namen:

- dajanje informacij o samem prazniku Svetega Martina
- nastop udeležencev šole dopolnilnega pouka slovenščine

Literatura:

- Niko Kuret, Praznično leto Slovencev
- Janez Bogataj, Smo kaj šegavi?

2. Moški vokalni kvartet čigar uradna ustanovitev je tudi načrtovana za leto 2002/03 predstavlja ljudske pesmi. Vsaka pesem je pred izvajanjem kratko predstavljena.

- Ko so fantje proti vasi šli
- Jaz pa vem
- Vinska pesem

- Majočka
- En hribček bom kupil

Namen:

- Spominjanje na stare ljudske pesmi in njihovo učenje (občinstvo dobi note in besedilo)

Notni viri: zbirke ljudskih pesmi, aranžerja Matija Tomc in Zlatan Vauda

3. Branje poezije, ki govori o dogajanjih v zvezi z Martinovanjem. Pojasnilo besedila Zdravljice, njenega nastanka in pomena.

- Zlata ptička
- Ljudska: To je veselje

Namen:

- Predstavitve slovenske ljudske poezije in najpomembnejših pesnikov
- Urjenje mlajših članov v branju in javnem nastopanju

Literatura:

- Tristo narodnih
- Antologija slovenske poezije

4. Odrska predstavitev Svetega Martina, ki s svojim spremstvom prihaja in blagoslovi vino. Nastop kostumiranih osebnosti na urejenem odru.

Namen:

- Oživiljanje tradicije

POTREBNA SREDSTVA:

- Najem prostora za prireditev
- Najem ali izdelovanje kostumov
- Kopiranje besedil
- Kopiranje not
- Organiziranje in realizacija programa
- Izdelovanje krajše programske knjižice
- Scenografija

SKUPAJ: 112.592,13 SIT

PREŠERNOV DAN

Program proslave Prešernovega dne predstavlja:

- Mladostniško obdobje Prešernovega ustvarjanja
- Prešernovo vrnitev v Ljubljano – čas romantizma
- Prešeren in ljudsko izročilo
- Pozno obdobje Prešernovega ustvarjanja – sonet
- Prešernovo osebnost

Gre za prepletanje treh delov:

a. GLASBENI DEL

- Izbor in glasbena obdelava pesmi, čigar besedila so Prešernova
- Izbor instrumentalne glasbe iz Prešernove-

Vabimo cenjene člane k sodelovanju v praznovanju Prešernovega dne, ki bo organizirano v dvorani BMD v ulici Hadži-Milentijeva 75, dne 15. februarja 2003, ob 17 uri

ga časa (klavir, violina, viola)

- Nastop pevskega zbora

b. GOVORJENI DEL

- Poglavja iz literarne zgodovine o Prešernovem ustvarjanju

Literatura:

- Janko Kos, Pregled slovenskega slovstva
- Jože Pogačnik, Zgodovina slovenske književnosti
- Dialogi iz Prešernove biografije

Literatura:

- Anton Slodnjak, Neiztrohnjeno srce
- Poezija, branje pesmi in odlomkov France Prešeren, Poezije

c. PISNI DEL

- Priprava tiskanega programa, ki zajema glavne biografske podatke o Prešernu
- Besedilo Zdravljice
- Notno gradivo

POTREBNA SREDSTVA:

- Najem prostora za prireditev
- Najem ali izdelovanje kostumov
- Kopiranje besedil
- Kopiranje not
- Organiziranje in realizacija programa
- Izdelovanje krajše programske knjižice
- Scenografija

SKUPAJ: 101.334,99 SIT

Opomba: na zahtevo lahko pošljemo celotno besedilo in podroben program prireditve

Vodja projektov:

- Zlatan Vauda, skladatelj, umetniški vodja in aranžer

Stokovni sodelavke:

- mr Anica Sabo, Fakulteta glazbene umetnosti, Beograd
- mr Maja Đukanović, Filološka fakulteta, Beograd

PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI

PROJEKT USPOSABLJANJA ČLANOV DRUŠTVA „SAVA“ V SMUČANJU

UVOD

Alpsko smučanje je že dolga leta slovenski nacionalni šport. V Sloveniji se smučanje uči že od malega, večinoma v družini, potem v smučarskih šolah ali klubih. Hribovita pokrajina in bližina visokih gora prispevata k razvoju športov vezanih za planine, kot so visokogorsko planinarstvo, alpinizem ali smučanje. Kot športna veja ima smučanje posebno mesto, zaradi svoje množičnosti ter kakovosti, ki je v tem športu dosežena in svetovno priznana, istočasno pa tudi zaradi zdravstvene koristi.

Za Slovence, kjerkoli naj živijo, se razume nekaj reči: znanje slovenskega jezika, poznavanje aktualne politične in ekonomske situacije, poznavanje kulture, ter smučanje. Toda, Slovincem, živčim v tujini, ni enostavno ohraniti vsa ta znanja in vedenja, posebno težko pa je ohraniti tradicijo smučanja.

Projekt Vsi Slovenci Društva „Sava“ so smučarji vsebuje:

- A Program usposabljanja v alpskem in nordijskem (langlauf) smučanju,
- B Časovni načrt
- C Potrebna materialna sredstva
- D Kadri, ki delajo na realizaciji projekta.

PROGRAM USPOSABLJANJA

Teoretični del je organiziran v prostorih Društva in zajema vse starostne strukture, razdeljene po starostnih skupinah:

- najmlajši – starosti do 11 let (večinoma alpsko smučanje)
- mladi med 12 in 18 letom - (večinoma alpsko smučanje)
- ostali (alpsko-nordijsko)

Program zajema:

- predstavitev zimskih pogojev v gorah in na smučarskih terenih
- predstavitev koristi ukvarjanja s smučanjem ter psiho-fizično priprava
- predstavitev sodobne smučarske opreme
- predstavitev sodobnih smučarskih tehnik

Učni pripomočki:

- video-kaseta: šola klasične inkarving tehnike, alpsko smučanje (v slovenščini)
- video-kaseta: nordijske discipline (v slovenščini)

Praktični del je organiziran ob zimskih pogojih v okolici Beograda, na hribih Kosmaj, Rudnik, Divčibare, Crni vrh ter smučarskem centru Kopaonik. Program je prilagojen starostnim skupinam, kot je zgoraj navedeno.

TERMINSKI PLAN

Teoretično usposabljanje: 2.12.2002 - 3.1. 2002 enkrat na teden, dve uri, skupaj 10 ur

Praktično usposabljanje: okolica Beograda, od 3. januarja, po dva vikenda, 3-4 ure na dan, skupaj 8 ur. Rudnik, Divčibare, Crni Vrh, v februarju en teden, ali dva podaljšana vikenda, 4,5 ur na dan, skupaj 28-35 ur dela na snegu. Marec, dva podaljšana vikenda na snegu, skupaj 18-20 ur dela

MATERIALNA SREDSTVA

Smučanje je precej drag šport, kar je poglavitna ovira za njegov razvoj v teh krajih. Začetna materialna pomoč bi temeljila na nabavi opreme. Dobre možnosti so nakup rabljene opreme na ustreznih sejmih v Ljubljani, Mariboru, v različnih smučarskih klubih ipd. Opremo bi lahko uporabljalo več udeležencev tečaja.

Specifikacija Elanovih smučk, s palicami, proizvodnja 2000:

- Najmlajši (8-11 let)
 - smučke Rental JR 138 cm 2 para
 - Otroci (12 do 15 let)
 - PSX-RENTAL 158 cm 2 para
 - Mladina (do 18 let)
 - PSX-RENTAL 168 cm 5 parov
 - PSX-RENTAL 178 cm 2 para
 - Učitelj smučanja
 - INTEGRA 9.0T ali CRX INTEGRA 184 cm
- Skupaj: 12 parov s palicami

Prevoz do najbližjih smučarskih terenov. Mogoče s kombijem Društva, ki bi ga uporabljali tudi za druge projekte, obiske drugim slovenskim Društvom, bolnim članom Društva, prevoz gostov iz Slovenije, planinsko-izletniški program ipd. Pomoč staršem v financiranju bivanja otrok na snegu, stroške vlečnic ipd.

Specifikacija materialnih sredstev:

1. Video (ali dvd player) in TV
 2. Kasete (ali dvd) šole smučanja v slovenščini
 3. Teoretičen pouk, 10 h
 4. Inštruktora za delo na snegu, 54 h
 5. Smučke po specifikaciji in palice 12 kompletov
 6. Prevoz do terenov, za 20 udeležencev (Alternativa - kombi okoli 360.000 din)
 7. Del stroškov za uporabo žičnic za 20 udeležencev
- Skupaj: 1,094.021,88 SIT

KADRI

Realizacijo programa - točki A in B, izvaja član Društva Mirko Detiček, dolgoletni učitelj smučanja, član Gorske reševalne službe, klubski smučarski trener.

Nujna je udeležba staršev, drugih članov Društva ter uprave Društva za realizacijo materialne osnove in nabavi potrebnih sredstev.

Utemelji se Svet staršev. Najmlajše poleg učitelja spremlja tudi nekdo od staršev v vlogi vzgojitelja in spremljevalca otrok.

Predlog projekta pripravil: Mirko Detiček

PROJEKT: SLOVENCİ DRUŠTVA „SAVA“ GREJO NA TRIGLAV

Planinski relief in bližina gora pogodujejo razvoju športov vezanih za hribe kot so: visokogorsko planinarstvo, alpinizem in smučanje, še posebej, če obstoja močna tradicija, kot je to v Sloveniji. Okolica Beograda, na žalost, nima visokih hribov in planin, ampak kljub vsemu je planinarstvo dosti razvito, predvsem zaradi ljubezni do narave. Želja vsakega Slovenca, ki živi izven Slovenije, je predvsem znanje jezika, spremljanje političnih in ekonomskih dogajanj v Sloveniji, spoznavanje kulture, med drugim pa tudi, da se vsaj enkrat ali še enkrat povzpne na Triglav, da doživi lepoto in blišč svoje domovine ali domovine svojih prednikov. Do teh spoznaj smo prišli anketiranjem večjega števila članov društva.

Če vzamemo, da na polju jezika in kulture že trajajo določene aktivnosti, potem tudi v tem delu, delu tradicionalnih športov Slovenije, je potrebno uvesti program šolanja in urjenja (vzgoja) članov društva. Kot rezultat tega je ostvaritev plana Slovenci Društva „Sava“ grejo na Triglav.

Program Slovenci Društva „Sava“ grejo na Triglav vsebuje:

- A Program planinskega urjenja,
- B Priprava pohoda na Triglav,
- C Potrebna materialna sredstva in
- D Kadri, ki delajo na realizaciji planana

A) PROGRAM URJENJA

Teoretičen program vsebuje vse starostne strukture, razdeljene v starostne skupine: mlajše do 18. leta starosti in starejše po 18. letu starosti.

Teoretičen program vsebuje predavanja iz naslednjih področij:

- spoznavanje klimatskih pogojev, planinskega reliefa in s tem v zvezi, z vrstami planinarjenja (izletniško-rekreativno, pohod na višje hribe, visokogorstvo, alpinizem),
 - spoznavanje s potrebnimi pripravami in organiziranjem odhoda v hribe, povezano z razvojem in stanjem osebnih sposobnosti,
 - spoznavanje opreme in njena uporaba, prodobivanja znanja in izkušenj v njeni uporabi,
 - prva pomoč v hribih in organiziranje reševalne akcije, ter varno bivanje v hribih.
- Poleg predavanj se bo uporabljal video material, kjer se udeleženci na vizuelen način vključujejo in približujejo vzgoji planinarstva. Najbolj ugodno bi bilo, da je to začetna šola planinarstva na slovenskem jeziku, ki uvaja najmlajše v lepoto odhoda v hribe in potem v gore.

PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI • PROJEKTI

Organizatorji raspolagajo z večjim številom dija-pozitivov iz kraljevstva slovenskih gora, ampak mislimo, da ob glazbi, gibanju, in barvi prek video zapisov, otroci bolj enostavno razvijajo interese in nagnjenje k planinarjenju.

Praktično urjenje, okolica Beograda-Avala 511m/nm dva vikenda mesečno, celotno trajanje do 10 ur. Potem sledi odhod na neki hrib, višine 1000 do 1200m, eden ali dva podaljšana vikenda z bivanjem v planinskem domu, z 5 do 8 ur hoje dnevno.

Tekom junija bi se ponovil pohod na neko goro do 2000m (Stara planina, Kopaonik) z bivanjem v planinskem domu in s hojo od 8 do 10 ur. Število planincev po skupinah je okrog 10 na enega inštruktorja.

Najboljše bi bilo, da najmlajšo skupino otrok poleg inštruktorja, spremlja eden od staršev kot vzgojitelj in spremljevalec otrok.

B) PRIPRAVA IN VZPON NA TRIGLAV

Po opravljenem urjenju in testiranju bi se formirala skupina planinarjev, ki bi šla na Triglav. Glede na interes članov skupina bi bila številčna in heterogena po strukturi. Zaradi tega bi izbore in vzpona bil nekoliko daljši in prilagojen skupini (sledí plan vzpona J.Kelič).

Varijanta A: najlažja varianta za začetnike

VZPON: Bohinj – Stara Fužina – Uskovnica – Vodnikova Koča – Konjsko Sedlo – Planika – Triglav

Stara Fužina (546 m) (na obali Bohinjskega jezera), 2h hoje do kočice na Uskovnici (1138 m), 3h hoje do Vodnikove Koče (1805 m), 1:40h hoje do doma Planika (2408 m), 1:30h hoje do vrha Triglava (2863 m).

SPUST: Triglav – Planika – Doliš – Hribarice – Dolina Triglavskih jezer – Komna – Bohinj

Vrh Triglava (2863 m), 1:30h hoje do doma Planike (2408 m), 2h hoje do doma na Doliču (2152 m), 3h hoje preko Hribaric (2358 m) do kočice na Triglavskih jezerih (1683 m).

Od Triglavskih jezer:

Varianta 1:

Od kočice na Triglavskih jezerih (1683 m) preko Komarče do Bohinja (pri slapu Savica 546 m) 3h hoje.

Varianta 2:

Od kočice na Triglavskih jezerih (1683 m) 2:30h hoje do doma na Komni (1520 m), 2:30h hoje do Bohinja (pri slapu Savica 546 m).

Varianta B: težja varianta, gre se skozi steno

VZPON: Mojstrana – Dolina Vrata – Aljažev dom – Kredarica (skozi Prag lažja varianta; Tominškova pot težja varianta) – Triglav

Mojstrana (641 m) 3h hoje do Aljaževega doma (1015 m).

Od Aljaževega doma (1015m):

Varianta 1:

Preko Praga do doma na Kredarici (2515 m)

5:15h hoje

Varianta 2:

Tominškova pot do doma na Kredarici (2515 m) 5h hoje.

Ali vzpon iz Mojstrane preko doline Krme 2h hoje do Kovinarske kočice (892 m), 6h hoje preko Konjskega sedla do doma na Kredarici (2515 m).

Od Kredarice (2515 m) 1:30h hoje do vrha Triglava (2863 m)

SPUST: Triglav – Planika – Dolič – Hribarice – Dolina Triglavskih jezer – Komna – Bohinj

Vrh Triglava (2863 m) 1:30h hoje do doma Planika (2408 m) 2h hoje do kočice na Doliču (2152 m), 3h hoje preko Hribaric (2358 m) do kočice na Triglavskih jezerih (1683 m).

Od Triglavskih jezer:

Varianta 1:

Od kočice na Triglavskih jezerih (1683 m) preko Komarče do Bohinja (pri slapu Savica 546 m) 3h hoje.

Varianta 2:

Od kočice na Triglavskih jezerih (1683 m) 2:30h hoje do doma na Komni (1520 m), 2:30h hoje do Bohinja (pri slapu Savica 546 m).

DODATEK

(številke v oklepajih so nadmorske višine, a čas hoje je med predhodno in naslednjo točko, po vodiču Planinskega vodnika po Julijskih Alpah in to v smeri vzpona!, v vsakem domu obstaja možnost prenočitve).

C) MATERIALNA SREDSTVA

Za teoretičen pouk tega programa in za večje število dgugih je potreben video z video bimom ali televizorjem. Mnenja smo, da planinci imajo najpotrebnejšo planinsko opremo. Za planinarske pohode po bližnji okolici in širše je potreben prevoz. Obstojata dve možnosti: plačati javni prevoz – najeti prevoznika ali imeti lastni prevoz. Mogoče bi bilo najboljše, ko bi Društvo raspolagalo z lastnim kombijem, 12 mest. Premišljevanja o lastnem prevozu so prisotna tudi zaradi drugih projektov in aktivnosti (izleti za otroke, organiziranje prireditev in odhod na prireditve za druga manjša društva, obiski slovenskim društvom na območju Srbije, sprejem in prevoz gostov iz Slovenije itn...). Cena dobrega rabljenega kombija je od 300.000 do 450.000 din.

Potrebna finančna sredstva za realizacijo projekta:

- Inštruktorsko-teoretičen pouk
- Inštruktorstvo
- Video in TV
- Prevoz v hribe
- Prevoz do Triglava
- Prenočitev v planinskih domovih
- Hrana je strošek planincev
- Brezplačna viza

Skupaj: 1.591.304,76 SIT

D) KADRI

Realizacijo programa pod točko A, B in C izvajajo člani društva, dolgoletni planinci Beograjskih planinskih društev, z praktičnimi izkušnjami v slovenskih hribih s posameznimi vzponi ali pohodi po transverzalah. Naštevamo nekatere, ki so angažirani v izvajanju tega programa:

- Kelič Jovan, dolgoletni planinec z ustvarjenimi vzponi na vse višje vrhove Slovenije,
- Kelič Tomislav, alpinist, član ekspedicije v Himalaje, član gorske reševalne službe,
- Detiček Mirko, dolgoletni planinec, član gorske reševalne službe, učitelj smučanja itn.

Predlog programa pripravili:

- Kelič Jovan
- Detiček Mirko

PROJEKT: VOKALNI KVARTET „SAVA“

Ustanovitev vokalnega kvarteta, ki bi negoval slovensko ljudsko in umetniško glasbeno izročilo. Poleg vokalnega programa kvartet nastopa tudi ob spremljavi diatonične harmonike. Kvartet vodi strokovnjak, ki tudi piše aranžmaje.

POTREBNA SREDSTVA:

- Priprava notnega gradiva
- Sredstva za potovanja po Srbiji
- Vodenje vaj
- Pisanje aranžmajev

Skupaj: 183.901,94 SIT

Vodja projekta: Zlatan Vauda

Z leve proti desni: I. Brezovar, P. Milovanović, S. Jakoš, A. Sabo, J. Jozić, V. Žnidarčič, V. Uršič in V. Uršič jr.

ZDRAVJE

Virusi napadajo: sezona prehladov in gripe

Hladni zimski meseci so sezona respiratornih infekcij, katere povzročajo več kot 200 različnih virusov. Diapazon teh infekcij varira od navadnega prehlada („common cold“) do težjih oblik, katere najpogosteje povzročijo virus gripe, oz. influence. Glede na način prenosa, te infekcije sodijo v kapljične. Njihovi vzročniki se, namreč, prenašajo po zraku v majhnih kapljicah, katere se pojavijo, ko inficirana oseba kašlja ali kiha. Ravno zaradi takega načina okužbe, je vzrok množičnih obolenj prebivalstva, ki pogosti dobi celo epidemijske razmere.

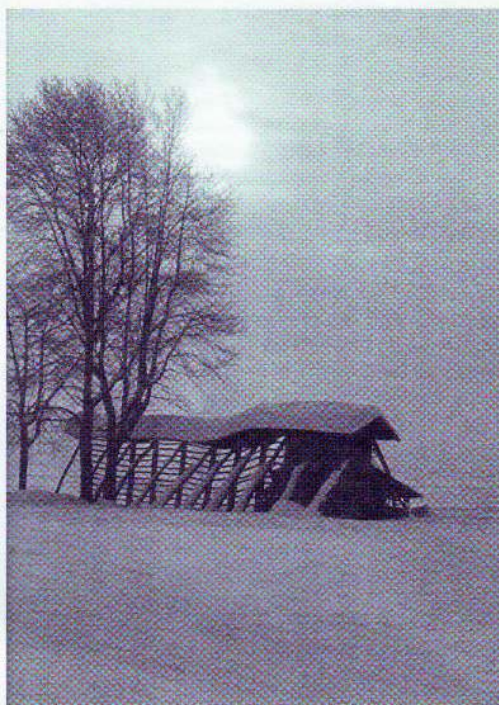
Razvoj bolezni in zapletenost klinične slike je odvisna od karakteristik samega virusa, z ene strani, ter obrambne moči oz. imunite napadenega organizma, z druge. Poleg splošnih simptomov, kot so zvišana telesna temperatura, utrujenost, splošna slabost, glavobol, bolečine v mišicah in sklepih, kar je še posebno poudarjeno pri gripi, so prisotni tudi specifični simptomi dihal, kot so bolečine v grlu, kašelj, kihanje, solzne oči, sekrecija iz nosa.

Ob navadnem prehladu je potek bolezni blag, traja 3-5 dni, poteka brez komplikacij in posledic. Toda, v primeru gripe je klinična slika težja, potek bolezni je daljši in lahko pride do komplikacij na različnih organih. Le-te povzročajo sam virus gripe ali bakterijska superinfekcija, kot je pljučnica, miokardit, perikardit ipd. Težje klinične oblike gripe so pogosteje pri osebah z zmanjšano imunizacijo (npr. pacienti na terapiji s citostatiki ali imunosupresivi, starejše osebe) in pri kroničnih bolnikih (sladkorna bolezen, kronične pljučne, srčne in bolezni ledvic).

Kot pri večini drugih bolezni, je najboljša terapija preventiva. V

primeru gripe, je specifična preventivna mera cepljenje, s katerim se doseže imunizacija organizma in prepreči bolezen. Cepljenje se priporoča vsem, posebno pa starejšim osebam in kroničnim bolnikom. Poleg te specifične, je treba predvzeti splošne preventivne ukrepe, ki sodijo na področje higienskih navad. Gre predvsem za pogosto zračenje prostorov, umivanje rok, uporabo papirnatih robčkov in osebne pribora za higijeno ter izogibanje množičnim srečanjem. Če kljub vsemu zbolimo, je terapija simptomatska: mirovanje, veliko toplih napitkov, lahka hrana bogata z vitamini, predvsem z vitaminom C, in zdravila zoper bolečine in za znižanje temperature, npr. aspirin, paracetamol ali ibuprofen. Antibiotikov nikakor ne smemo jemati rutinsko in samoiniciativno, ampak izključno po navodilu zdravnika v primeru komplikacij bolezni.

Dr Tanja Jožić

OBVESTILA

Druženje in informacije:

- vsak petek od 18 do 20 ure v ul. Višegradska 23.

Šola slovenskega jezika:

- TOREK od 18 do 20 ure odrasli
- SOBOTA od 10,30 do 12 otroci
od 12 do 14 h odrasli

Predsednica društva sprejema vsak prvi torek v mesecu od 16 do 18 ure.

POLKA V BEOGRADU!

Gostovanje ljubljanske folklorne skupine COF v Beogradu

Že dobro leto in pol v Beogradu deluje Društvo Slovencev „Sava“, v katerem je do sedaj zbranih skoraj 500 članov. Kljub pomanjkanju prostora, se člani Društva zberemo ob vseh pomembnejših slovenskih kulturnih in nacionalnih praznikih. Ob zanimivih in pestrih nastopih, se člani naučimo in spomnimo marsičesa v zvezi z domovino, njenim ljudskim izročilom in kulturno dejavnostjo.

Pred kratkim nas je, v nenavadno toplem jesenskem sobotnem večeru, z obiskom razveselila ljubljanska folklorna skupina COF. Predstavili so se kot „društvo optimistov“ in s tem zadeli v polno, saj so jih optimisti pričakali tudi v občinstvu in jih toplo pozdravili z dolgim aplavzom.

COF je prišel na povabilo kulturno-umetniškega društva Ivo Lola Ribar. Gre za eno največjih beograjskih kulturno-umetniških društev, čigar folklorna skupina in pevski zbor sta svetovno znana. Direktor društva Ivo Lola Ribar, godpod Dragan Kljajić, je bil nadvse prijazen gostitelj ljubljanskim plesalcem in glasbenikom, ter mnogim beograjskim Slovincem, ki so koncert spremljali tudi stoje, saj so vsi sedeži bili zasedeni.

Prekrasno prenovljena dvorana društva Ivo Lola Ribar se je še bolj zablestela od belih belokranjskih noš. Ljubljanci so najprej zaplesali in zapeli nekaj viž iz Bele Krajine. Belino so nato zamenjale pisane srbske noše iz Šumadije. Nekaj srbskih iger so navdihnjeno predstavili gostitelji iz Beograda. Potem je Cof popeljal publiko nazaj v Slovenijo, v Režijo, ter predstaval rezijske noše,

plese in pesmi. Ob nastopu Cofovega veselega orkestra so mnogi zapeli in se spomnili znanih slovenskih melodij. Enourni koncert je zaključen s mazurko, polkami in valčki v gorenjskih nošah. Slišati je bilo tudi marsikatero narečno besedo, saj nam Cof ni predstavil le plesov, temveč tudi povzetek tistega, kar se dogaja ob strani.

Plesalce in navzoče so s prisrčnimi besedami pozdravili gospa Anica Sabo, predsednica Društva Slovencev v Beogradu, gospa Vera Kavčič kot predstavnica Veleposlaništva Republike Slovenije in gospod Dragan Kljajić, direktor kulturno-umetniškega društva Ivo Lola Ribar iz Beograda. Posebno čustvene pa so bile besede monsinjora Stanislava Hočevara, beograjskega nadškofa, ki je, po končanem programu, nagovoril nastopajoče in publiko, ter zaželel veliko potrpežljivosti, podpirajoč dobro voljo navzočih in njihovo pripravljenost na ohranjanje starih in vzpostavljanje novih stikov.

Vsako srečanje Društva Sava spremljajo dišeči, nadvse okusni, darovi naših mam in starih mam. Tudi tokrat so, ob prijazni podpori slovenskih podjetij „Perutnina“ Ptuj, „Mura“ Murska Sobota in „Krka“ Novo mesto, za dobro vzdušje in sproščeno klepetanje do pozno v noč, poskrbele pridne roke, ki so pripravile kopicе slanin in sladkih dobrot.

Lepo in razburljivo je bilo slišati, videti potem pa se tudi zavrteti v ritmu valčkov in polk v tistem toplém beograjskem večeru. Mnogim Slovincem iz Beograda bo stara meščanska stavba v središču mesta in doživetja iz nje še dolgo v spominu.

Maja Đukanović

Društvo slovencev „Sava“ se posebno zahvaljuje predstavnštvom „Krka“ Novo mesto, „Perutnina“ Ptuj, in „Mura“ Murska Sobota za pomoč in prispevanje pri realizaciji gostovanja.

SLOVENEK SEM KJER KOLI SEM

Emološke značilnosti določene širše ali ožje družbene skupine, le-to razlikujejo od ostalih etničnih skupin. Kulturni elementi, ki se ohranijo v daljšem časovnem obdobju, skozi dve ali več generacij, so tradicionalna oblika neke kulture. Seveda, se elementi materialne, družbene ali duhovne kulture nenehno spreminjajo ali se obnavljajo prilagajajoč se predvsem splošnim civilizacijskim spremembam, zgodovinskim in političnim situacijam, migracijskim tokovom (manjšim, na relaciji vas – mesto in širšim, celinskim, npr. v evropskih deželah, ter medcelinskim, npr. Slovenija – ZDA). Kraj naselitve vsekakor oblikuje en nov način življenja, saj nanj vpliva z lastnim industrijskim in gospodarskim razvojem.

Vsaka etnična skupina, ki se ustvari v novem okolju, čuti potrebo po ohranitvi svojih nacionalnih, verskih ter drugih značilnosti zunaj svoje matične etnične sredine. To je predvsem očitno v kriznih obdobjih, kot je bilo pri nas obdobje razpada Jugoslavije, ko se je pravzaprav prvič začutila potreba po ustvaritvi slovenske skupine kot izseljenske skupine v Srbiji. Ljudje so začutili potrebo po medsebojnih stikih in srečanjih, saj je marsikaka nevšečnost med svojci manj težka.

V Beogradu je lani ustanovljeno Društvo Slovencev, ki sedaj šteje okoli 500 članov. Poleg njega obstajajo tudi društva v Novem sadu, Zrenjaninu in Subotici.

V takih novonastalih skupinah se oblikujejo novi običaji in novi kulturni elementi, ustvarjeni od elementov vseh lokalnih kultur matice iz katere prihajajo člani izseljenskih društev. V takih primerih se ustvarja nova etnična podoba, čigar osnovni elementi so tisti, ki so nekako vsem skupni, ali pa vsaj tisti, ki so vsem najbližji.

V takih novih okoljih so še najmanj zastopani elementi materialne kulture. Tradicionalna materialna kultura se težko ohrani tudi v matici, saj se le-ta najhitreje spreminja pod vplivom splošnega tehnično-tehnološkega razvoja.

Najtrdnjši in najštevilnejši elementi tradicionalne kulture, ki jih nosimo s seboj v novo okolje so ravno družbeni in duhovni. Gre predvsem za način praznovanja tipičnih, osrednjih praznikov ter ohranjanje folklornih dejavnikov, kot sta pesem in ples. Vsak posameznik te običaje prinese s seboj, hitro pa postanejo vez med izseljenci in njihovimi družbenimi skupinami.

Prepoznavni elementi posameznih etničnih skupin so tudi različne tipične jedi. Za Slovence so to potice, štruklji, kranjske klobase in podobno. Ob srečanjih je, vsaj v našem beograjskem Društvu, opazna želja za predstavitev tipičnih slovenskih dobrot.

V prvem letu svojega obstoja, je Društvo Sava praznovalo že nekaj slovenskih praznikov. Poudarek je naprej bil na Prešernovem dnevu, ko je podrobneje predstavljeno življenje in delo največjega slovenskega pesnika, za otroke je bil organiziran Miklavž, kjer so se tako najstniki, kakor cicibani sodelujoč v praznovanju seznanili z ljudskimi običaji, novembra pa smo martinovali, spet ob pojasnitvah običajev, katerih mladi rod ne pozna, ob ljudskih pesmih, majolki, grozdju in seveda moštu. Predstavitve običajev, petje ljudskih pesmi, sodelovanje mladih v pripravah prireditev, pristna besedica ob potici in piškotih, skušajo mlademu rodu predstaviti Slovenijo, ki jo, zaradi zapletenih razmerij, večinoma ne poznajo. Kljub nedostopnosti slovenske tiskane besede, jim skozi svoje delovanje Društvo skuša predstaviti slovenski jezik, različne oblike umetnosti, šege in navade, skuša jim Slovenijo približati in ohraniti v srcu. Upajmo, da bo tudi slovenska matica izkazala razumevanje za našo številno izseljensko skupino, ter omogočila svojim rojakom, da se tudi njihovi otroci počutijo Slovence.

Breda Vlahović, etnologinja

SLOVENSKE NARODNE JEDI

POTICE

Slovenske ali „kranjske“ potice kot im ponavadi rečejo, se omenjajo že v Valvasorjevem berilu, in so predvsem praznična jed. Znale so tudi izven meja Slovenije. Kot praznična jed so potice bogato naložene, mikavnega okusa in estetske oblike. Pečejo se v posebnih okroglih modlih, brez ali s tulcem v sredi, ki potici dajejo obliko obroča. Mnoge stare oblike modlov so se kot izraz ljudske ustvarjalnosti in domišljije ohranile do danes. Testo za potice je kvašeno, iz bele pšenične moke, prav tako pa tudi iz ajdove in koruzne moke. Po sestavinah so nastala tudi imena potic, kot orehova, rozinova, smetanova, medena, lešnikova, mandeljnova, pehtranova, metina, makova, skutna, sadna, špehovka, mesna, mešana, pisana, ajdova, iz bučnic, zavihanka, rajželjčeva, trebušna, kruhova, koruzna, v novejših časih pa tudi kakavna, čokoladna in rožičeva.

Testo za potice, prvo: 60dkg bele pšenične moke, 4 dkg svežega kvasa, 2 jajci, 8 dkg kuhanega ali 10 dkg surovega masla, 8 dkg sladkorja, 1 žlica ruma, 2 1/2 do 3dl mleka, limonina ali pomarančna lupinica, sol.

Testo za potice, drugo: 60dkg bele pšenične moke, 4 dkg svežega kvasa, 3 rumenjaki, 10 dkg kuhanega ali 12 dkg surovega masla, 10 dkg sladkorja, 2 1/2 do 3dl mleka, limonina ali pomarančna lupinica, sol.

Testo za potice, tretje: 60dkg bele pšenične moke, 4 dkg svežega kvasa, 1 rumenjaki, 5 dkg kuhanega ali 7 dkg surovega masla, 5 dkg sladkorja, 2 1/2 do 3dl mleka, limonina ali pomarančna lupinica, sol.

Moko postavimo na toplo da se malo segreje. Medtem v lončku zdrobimo kvas, prilijemo 2 žlici mlačnega mleka, dodamo 2 žlici moke in 1 žličko sladkorja, zmešamo in postavimo na toplo. Posebej penasto umešamo maščobo, rumenjake ali cela jajca in sladkor. Mleko pogrejemo, da je mlačno, ga osolimo in dodamo naribano limonino lupinico ter pripravljeno umešanje. Mleka s temi dodatki ne primešamo vsega, nekaj ga prihranimo in ga po potrebi pozneje dodajamo. Iz vzhajane kvasa, moke in pripravljene tekočine zamesimo ne pregosto testo, ki ga na drobno stepamo s kuhalnico tako dolgo, da se loči od posode. Testo pokrijemo in ga denemo vzhajati na toplo. Ko naraste za dvakratno količino, ga razvaljamo za prst na debelo. Testo namažemo z nadevom, ki smo ga pripravili med vzhajanjem, ga tesno zvijemo in damo v pomazan in z drobtinami potresen model. Postavimo vzhajati na toplo. Vzhajano potico namažemo z raztepenim jajcem ali samo z mlekom in damo v precej toplo pečico. Pečemo približno 1 uro, potice s težkim nadevom pa tudi dlje. Če se nam zgoraj žge, jo pokrijemo z mokrim papirjem ali aluminijso folijo. Pečeno potico iz modla takoj zvrnemo, da ne postane vlažna in skorjica ne odneha. Še toplo potresemo s sladkorno moko. Potico po pravilu režemo šele drugi dan. Izjema so tiste, ki jih ponudimo tople, kot so npr. ocvirkove ali špehovke.

OREHOVA POTICA I

Testo naredimo po enem izmed treh receptov.

Nadev: 40 dkg zmletih orehov, 1,5 dl mleka, 1 pest drobtin, 3 dkg masla, 2 rumenjaka, 10 dkg sladkorja, malo zmletih klinčkov (nageljnovе žbice), cimeta in sesekljane limonine ali pomarančne lupinice, 3 žlice goste smetane, sneg iz 2 beljakov in 10 dkg sekljanih orehov.

Zmlete orehe polijemo z vrelim mlekom, dodamo drobtine, dišave, smetano, maslo in rumenjake. Premešamo in dodamo še sneg. Z nadevom namažemo testo, ga potresemo s sladkorjem in sesekljanimi orehi, če je nadev bolj redek pa še z drobtinami. Testo zvijemo, damo v pomazan, z drobtinami potresen model in pustimo vzhajati. Ko ponovno vzide potico spečemo.

OREHOVA POTICA II

Testo naredimo po enem izmed treh receptov.

Nadev: 40 dkg zmletih orehov, 8 dkg masla, 3 rumenjaki, 20 dkg sladkorja, malo zmletih klinčkov (nageljnovе žbice), cimeta in sesekljane limonine ali pomarančne lupinice, 4 žlice goste smetane, sneg iz 3 beljakov in 10 dkg sesekljanih orehov.

Maslo umešamo z rumenjaki in sladkorjem, dodamo smetano, zmlete orehe, klinčke, cimet, limonino lupinico ali pomarančno lupi-

Predstavljamo slovenske narodne jedi, in so po etnoloških virih in podatkih sestavni del materialne kulture slovenskega naroda oz. del naše kulturne dediščine. Po nastanka, pomenu in značilnostih, se jedi razlikujemo od danes, pogojno povedano, splošno bolj znanih sodobnih receptov meščanske in internacionalne kuhinje. Neredko so posamezne narodne jedi nastale v zvezi z različnimi ljudskimi običaji in praznovanji. Jedi bodo predstavljene po slovenskih pokrajinah kjer so nastale, kadar je o tem dovolj gotovih krajevnih virov. Prizadevali si bomo v vsakem primeru slediti avtentičnosti receptov, čeprav posamezni tudi ne bi bili popolnoma v skladu s sodobnim zahtevom zdrave prehrane.

nico in premešamo. Nazadnje prav narahlo dodamo še sneg. Nadev namažemo po razvaljanem testu in potresemo s sesekljanimi orehi. Testo zvijemo, damo v pomazan, z drobtinami potresen model in pustimo vzhajati. Ko ponovno vzide potico spečemo.

MAKOVA POTICA

Testo naredimo po enem izmed treh receptov.

Nadev: 1/2 kg maka, 1/2 l mleka ali smetane, 3 rumenjaki, 15 dkg sladkorja, 1 zavitek vanilijnega sladkorja, 2 žlici meda in sneg iz beljakov.

Dvakrat zmlet mak prevremo v mleku ali smetani. Ohlajenemu primešamo rumenjake, sladkor in med, nato pa še rahlo primešamo sneg iz beljakov. Testo zvijemo, damo v pomazan, z drobtinami potresen model in pustimo vzhajati. Ko ponovno vzide potico spečemo.

PEHTRANOVA POTICA

Testo naredimo po enem izmed treh receptov.

Nadev: 10 dkg masla, 1/4 l goste smetane, 3 rumenjaki, 5 žlic drobtin, sneg iz 2 beljakov in 2 zvrhani žlici sesekljane svežega ali suhega pehtrana (estragon).

Maslo umešamo z rumenjaki, sladkorjem in smetano. Temu dodamo drobtine in nato še rahlo primešamo trd sneg iz beljakov. S tem nadevom potresemo testo in potresemo s pehtranom. Testo zvijemo, damo v pomazan, z drobtinami potresen model in pustimo vzhajati. Ko ponovno vzide potico spečemo.

Jadranka Karan Uršič

B.JAKAC, Novo mesto v snegu (1957)

JEZIKOVNI KOTIČEK

Jezik, jezika, jeziku, jezic, jeziku, z jezikom...

Dva jezika, dveh jezikov, dvema jezikoma, dva jezika, dveh jezikih, z dvema jezikoma

Trije jeziki, treh jezikov, trem jezikom, tri jezika, treh jezikih, s tremi jeziki

Skratka: jezikovni kotichek

VOŠČILNICE

Brez jezika ne gre! Govorjenega ali pisanega, pravilnega ali z napakami, zanemarjenega ali izpiljenega, ne gre. V sebi skriva marsikaj – lepoto, tolažbo, veselje, znanje in še marsikaj lepega. O njem premišljujemo bolj izjemoma kot praviloma, predvsem pa, ko nekaj moramo napisati.

Decembrski prazniki so med drugim tudi čas pisanja. S prvimi snežinkami se lotimo pošiljanja najlepših želja svojem, ki živijo daleč od nas. Voščimo jim vesele praznike.

Iz jezikovnega koticheka bomo pokukali v pravopis in preverili s kako začetnico – veliko ali malo – pišemo imena praznikov. Najnovejši Slovenski Pravopis je izšel lanskega, 2001. leta. Izdala sta ga SAZU in njen Znanstvenoraziskovalni center, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša. Ni kaj, zajeten naziv založnikov! Prav mogočen pa je tudi sam Pravopis, šteje malo več kot 1800 strani. Delo je vodil akademik Jože Toporišič, če ne najpomembnejši, pa vsekakor eden vodilnih slovenskih jezikoslovcev. Ta najnovejši Slovenski Pravopis še vedno razburja jezikoslovne duhove, o njem se da veliko prebrati, veliko slišati, predvsem pa se iz njega da veliko izvedeti in naučiti.

Pa pogledjmo I. poglavje – Pravila - Raba velikih in malih črk. Na strani 20, v točki 143 piše, da male črke uporabljamo pri pisanju stvarnih občin imen. V točki 150 pa je napisano tisto, kar nas trenutno zanima: /z malo začetnico pišemo/ imena praznikov ali posebnih datumov, razen tistih, ki so izpeljana iz priimkov (Prešernov dan ipd.): prvi maj, dan slovenske državnosti, dan mrtvih, vsi sveti, božič, velika noč, binkošti, novo leto, svečnica, jurjevo, kres, šmaren, silvestrovo, jožefovo, pust, advent.

V zvezi s tem lahko omenimo tudi pogosto vprašanje, ali je treba pisati ti ali Ti, vi ali Vi. V pravopisu najdemo odgovor v poglavju o pisanju velikih črk: Pisanje izrazov posebnega razmerja ali spoštovanja, oziroma pisanje osebnih in svojilnih zaimkov za ogovorjeno osebo v pismih in protokolarnih ogovorih: Ti, Vidva/Vedve, Vi/Ve, Oni (pri onikanju, tj. ko nekoga ogovarjamo z oni), Tvoj, Vajin, vaš; to velja za vse sklone (npr. Tebe, z Vami, Vajinemu). Tako je navedeno v točki 112, kjer nas napotijo tudi na točko 156, kjer beremo: Te izraze /izraze posebnega razmerja ali spoštovanja/ lahko po osebni izbiri pišemo tudi z malo začetnico, ne da bi to pomenilo nespoštovanje.

Torej, na božičnih in novoletnih voščilnicah bomo napisali ime praznika z malo, zaimek pa poljubno – z veliko ali malo začetnico!

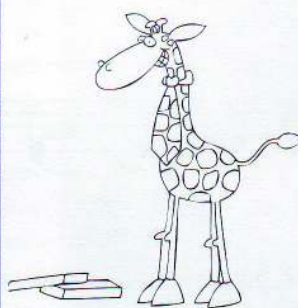
Želim Vam vesel božič in srečno novo leto!

Maja Dukanović

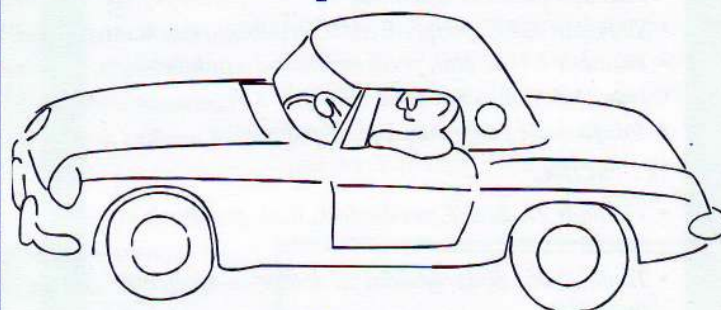
MOJČKE IN KEKCI

POBA RVANKA

Nasmejani žirafi naj bodo rogova, vrh repa in kopita pobarvana črno, telo, glava in noge rjavo, madeži rumeno. Kravato ji naredi po svoje. Ne pozabi pobarvati škatle!

Pobarvaj vrata avtomobila svetlo zeleno, streho temno zeleno, ostale dele pa modro. Kolesa naj bodo v sredi siva, okoli pa črna. Šipe pusti kakršne so.

Mamo pobarvaj rdeče, otroka na levi rumeno, v sredi oranžno, na desni pa svetlo rjavo. Rože naj bodo pisane.

Nauči se napamet:

Eden, dva, eden, dva
kdo se smučati že zna?
Deklic pet, dečkov pet,
to je skupaj že deset.

(Ljudska pesem)

Ugani:

Kateri mož, čeprav je zima, srajce, hlač in suknje nima?

Zanje nima on potrebe, pa vseeno ga ne zebe.

Rešitev: _____

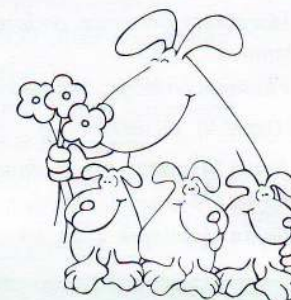
(Alojz Gradnik)

Trd je kot kamen, kamen ni, če je na toplem, se stopi.

Rešitev: _____

(Mira Voglar)

Pripravila Maja Dukanović

GOR ČEZ IZARO

Gor čez i - za-ro, gor čez gmaj - ni - co, kjer je dra - gi dom z mojo

5
zi - bel - ko, kjer so me zi - ba - li ma - mi - ca mo - ja in pre -

8
pe - va - li ha - ji - ha - jo. 1. Kjer so me jo. 2.

Ko sem še majhen bil, sem bil dro vesel, sem več barti k'tero pesem pel.
Zdaj vse minulo je, nič več pel ne bom, saj ni več moj ljubi, dragi dom.

*dro = zelo

ORGANI DRUŠTVA SLOVENCEV „SAVA“

PRESEDSTVO:

- Anica Sabo, predsednica, izredna profesorica na Fakulteti glasbene umetnosti
- Slobodan Jakoš, podpredsednik, gradbeni projektant
- Vladimir Uršič, član predsedstva, odvetnik
- Ivan Debeljak, član predsedstva, VKV
- Jožefa Jozić, sekretar, dipl. ekonomistka

SKUPŠČINA:

- Vladimir Žnidarčič, predsednik, dipl. gradbeni inženir
- Tanja Jozić, podpredsednica, doktorica medicine – internistka
- Margareta Brezovar, podpredsednica, arhitektonska tehničarka
- Vladimir Uršič jr., sekretar, študent prava

NADZORNI ODBOR:

- Janko Brezovar, predsednik, komercialist
- Pavla Milovanović, članica, prevajalka za nemščino
- Bojan Hajdinjak, član, komercialist

Izdajatelj: DRUŠTVO SLOVENCEV „SAVA“ V BEOGRADU
Beograd, Višegradska 23
e-mail: sava-si@eunet.yu

Svet biltena: Anica Sabo, Slobodan Jakoš, Jožica Jozić, Vladimir Uršič in Ivan Debeljak

Uredništvo: Vladimir Uršič, glavni in odgovorni urednik; Anica Sabo, Jakoš Slobodan, Jožica Jozić in Ivan Debeljak

V tej številki so sodelovali: Anica Sabo, Maja Đukanović, Tanja Jozić, Breda Vlahović, Jadranka Karan Uršič, Jovan Kelić, Mirko Detiček, Zlatan Vauda in Vladimir Uršič.

Lektorica: Maja Đukanović

Logotip: Dušan Todorović in Aleksandra Anđelković

Likovno-grafična priprava: Časlav Mančić

Rokopisov, fotografij in risb ne vračamo. Podpisani članki predstavljajo osebno mnenje avtorjev, in ni nujno da je le-to enako mnenju uredništva. Uredništvo ima pravico po potrebi skrajšati in prilagoditi prispele priloge.